

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо
встановлення відповідальності за подання та прийняття
неконституційних законів»
*(реєстр. № 8130 від 17.10.2022 р.)**

Законопроект розроблено з метою «притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які мають право законодавчої ініціативи за вчинення ними такого злочину, як подання та прийняття в цілому закону, що прямо суперечать Конституції України». Проектом пропонується доповнити Кримінальний кодекс України статтею 364-3 «Подання до Верховної Ради України для реєстрації за підписом особи, яка має право законодавчої ініціативи або представляє орган, наділений таким правом, законопроект, що суперечить нормам Конституції України або законопроект, що за своїм змістом (суттю) повторюють законодавчі норми, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) згідно з Рішенням Конституційного Суду, а також прийняття такого законопроекту в цілому, – карається позбавленням волі на строк від шести до восьми років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років».

Визнаючи необхідність підвищення ефективності законодавства про відповідальність у сфері службової діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, вважаємо за доцільне зазначити такі ризики.

Відповідно до вимог статті 93 Конституції України право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України. Тобто, суб'єктом пропонованого до криміналізації діяння може бути виключно народний депутат, Президент України, Кабінет Міністрів України (спеціальний суб'єкт).

Верховна Рада України за своєю природою є представницьким органом державної влади, уповноваженим приймати закони. Ця функція Верховної Ради України реалізуються спільною діяльністю народних депутатів України на засіданнях Верховної Ради України під час її сесій. Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у Верховній Раді України та її органах, а також при здійсненні депутатських повноважень, за винятком відповідальності за образу чи наклеп (стаття 80 Конституції України, стаття 27 Закону України «Про статус народного депутата України» № 2790-ХІІ від 17 листопада 1992 року).

Інститут Президента України ґрунтується на сукупності норм, що містяться у розділі V Конституції України, згідно з якими Президент України визначений, зокрема, главою держави, виступає від її імені, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. З огляду на це, Президент України потребує належного рівня правового захисту. Такому захисту слугує, насамперед, припис частини першої статті 105 Основного Закону про те, що Президент України користується правом недоторканності на час

виконання повноважень. Право недоторканності Президента України розуміється як органічна складова його конституційного статусу, що має на меті забезпечення умов для реалізації покладених на нього повноважень.

Відповідно до частини третьої статті 3 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» № 794-VII від 27 лютого 2014 року Кабінет Міністрів України є колегіальним органом та приймає рішення після обговорення питань на його засіданнях (зокрема щодо реалізації права законодавчої ініціативи) шляхом прийняття рішень на його засіданнях більшістю голосів від посадового складу (частина друга статті 41).

Отже, поданий законопроект суперечить вимогам Основного Закону України в частині дотримання вимог: статті 80 (народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання в парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп); статті 61 (юридична відповідальність особи має індивідуальний характер); статті 105 (Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень. Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно, якщо тільки Президент України не був усунений з поста в порядку імпичменту).

За таких умов не поділяємо впевненість автора законопроекту в тому, що його прийняття «сприятиме відмові осіб, які мають право законодавчої ініціативи, від подання, реєстрації та прийняття в цілому законопроекту, що суперечить нормам Конституції України».

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*